शिरास्नाय्वस्थिसंघातं वीभत्सामेध्यसंकुलं । भूतानामिन्द्रियाणाञ्च गुणानाञ्च समागमं ।
त्वगन्तं देहमित्याहुर्विद्वांसोऽध्यात्मचिन्तकाः । गुणैरपि परिक्षीणं शरीरं मर्त्यतां गतं ।
शरीरिणा परित्यक्तं निश्चेष्टं गतचेतनं । भूतैः प्रकृतिमापन्नैस्ततो भूमौ निमज्जति । १०९१५
भावितं कर्म्मयोगेन जायते तत्र तत्र ह । इदं शरीरं वैदेह म्रियते यत्र यत्र ह ।
तत्स्वभावोऽपरो दृष्टो विसर्गः कर्म्मणस्तथा । न जायते तु नृपते कञ्चित् कालमयं पुनः ।
परिभ्रमति भूतात्मा द्यामिवाम्बुधरो महान् । स पुनर्ज्जायते राजन् प्राप्येहायतनं नृप ।
मनसः परमो ह्यात्मा इन्द्रियेभ्यः परं मनः । विविधानाञ्च भूतानां जङ्गमाः परमा नृप ।
जङ्गमानामपि तथा द्विपदाः परमागताः । द्विपदानामपि तथा द्विजा वै परमाः स्मृताः । १०९२०
द्विजानामपि राजेन्द्र प्रज्ञावन्तः परा मताः । प्रज्ञानामात्मसम्बुद्धाः सम्बुद्धानाममानिनः ।
जातमन्वेति मरणं नृणामिति विनिश्चयः । अन्तवन्ति हि कर्म्माणि सेवन्ते गुणतः प्रजाः ।
आपन्ने तूत्तरां काष्ठां सूर्य्ये यो निधनं व्रजेत् । नक्षत्रे च मुहूर्त्ते च पुण्ये राजन् स पुण्यकृत् ।
अयोजयित्वा क्लेशेन जनं प्लाव्य च दुष्कृतं । मृत्युनात्मकृतेनेह कर्म्म कृत्वात्मशक्तिभिः ।
विषमुद्बन्धनं दाहो दस्युहस्तात्तथा बधः । दंष्ट्रिभ्यश्च पशुभ्यश्च प्राकृतो बध उच्यते । १०९२५
न चैभिः पुण्यकर्म्माणो युज्यन्ते चापि सन्धिजैः । एवंविधैश्च बहुभिरपरैः प्राकृतैरपि ।
ऊर्द्ध्वं भित्त्वा प्रतिष्ठन्ते प्राणाः पुण्यवतां नृप । मध्यतो मध्यपुण्यानामधो दुष्कृतकर्म्मणां ।
एकः शत्रुर्न द्वितीयोऽस्ति शत्रुरज्ञानतुल्यः पुरुषस्य राजन् । येनावृतः कुरुते संप्रयुक्तो घोराणि कर्म्माणि सुदारुणानि ।
प्रबाधनार्थं श्रुतिधर्म्मयुक्तं वृद्धानुपास्य प्रभवेत यस्य । प्रयत्नसाध्यो हि स राजपुत्र प्रज्ञाशरेणोन्मथितः परैति ।
अधीत्य वेदांस्तपसा ब्रह्मचारी यज्ञाञ्छक्त्या सन्निगृह्येह पञ्च । वनं गच्छेत्पुरुषो धर्म्मकामः श्रेयः स्थित्वा स्थापयित्वा स्ववंशं । १०९३०
उपभोगैरपि त्यक्तं नात्मानं सादयेन्नरः । चाण्डालत्वेऽपि मानुष्यं सर्व्वथा तात शोभनं ।
इयं हि योनिः प्रथमा यां प्राप्य जगतीपते । आत्मा वै शक्यते त्रातुं कर्म्मभिः शुभलक्षणैः ।
कथं न विप्रणश्येम योनितोऽस्या इति प्रभो । कुर्व्वन्ति धर्म्मं मनुजाः श्रुतिप्रामाण्यदर्शनात् ।
यो दुर्लभतरं प्राप्य मानुष्यं द्विषते नरः । धर्म्मावमन्ता कामात्मा भवेत्स खलु वञ्चते ।
यस्तु प्रीतिपुरोगेण चक्षुषा तात पश्यति । दीपोपमानि भूतानि यावदर्थान्न पश्यति । १०९३५
सान्त्वेनान्नप्रदानेन प्रियवादेन चाप्युत । समदुःखसुखो भूत्वा स परत्र न हीयते ।
दानं त्यागः शोभना मूर्त्तिरद्भ्यो भूप प्लाव्यं तपसा वै शरीरं । सरस्वती नैमिषपुष्करेषु ये चाप्यन्ये पुण्यदेशाः पृथिव्यां ।
गृहेषु येषामसवः पतन्ति तेषामथो निर्हरणं प्रशस्तं । यानेन वै प्रापणञ्च श्मशाने शौचेन नूनं विधिना चैव दाहः ।
इष्टिः पुष्टिर्यजनं याजनञ्च दानं पुण्यानां कर्म्मणाञ्च प्रयोगः । शक्त्या पित्र्यं यच्च किञ्चित्प्रशस्तं सर्व्वाण्यात्मार्थे मानवोऽयं करोति ।
धर्म्मशास्त्राणि वेदाश्च षडङ्गानि नराधिप । श्रेयसोऽर्थे विधीयन्ते नरस्याक्लिष्टकर्म्मणः । १०९४०